

Παύλος Νεράντζης*

Η ισραηλινή εισβολή στη Γάζα Ο ρόλος των δυτικών ΜΜΕ

Τα σχόλια είναι ελεύθερα, αλλά τα γεγονότα είναι ιερά

C.P.Scott¹

Η ειδησεογραφική κάλυψη της ισραηλινής εισβολής στη Γάζα αποτελεί το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα του ρόλου των διεθνών μέσων ενημέρωσης εν καιρώ πολέμου την τελευταία δεκαπενταετία: Τα ΜΜΕ δεν είναι απλοί φορείς προπαγάνδας με στόχο να διαμορφώσουν την ευρύτερη δυνατή κοινωνική συναίνεση σ' έναν πόλεμο, αλλά αποτελούν πλέον βασικό εργαλείο για την εξουδετέρωση του αντιπάλου, τμήμα του στρατιωτικο-βιομηχανικού συμπλέγματος, συστατικό στοιχείο της πολεμικής μηχανής. Η ισχύς της πληροφορίας στην έκβαση μιας ένοπλης σύγκρουσης αποδεικνύεται μεγαλύτερη από τη δύναμη των όπλων. Τα δυτικά ΜΜΕ, οι διαμορφωτές της διεθνούς κοινής γνώμης (opinion makers), μέσω ενός συστήματος διαπλοκής, έχουν μεταμορφωθεί σ' ένα ισχυρότατο όπλο στα χέρια της πολιτικής και οικονομικής ελίτ για να διευρύνει την ηγεμονία της. In extremis ορισμένα ΜΜΕ προβάλλουν στερεότυπα, που διευκολύνουν την κήρυξη ενός πολέμου ή και δημιουργούν τα ίδια συνθήκες πολέμου.

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Ο Παύλος Νεράντζης είναι δημοσιογράφος - συγγραφέας και τακτικός συνεργάτης των «Τετραδίων».

1. Charles Prestwich Scott, δημοσιογράφος της The Guardian και πολιτικός (1846 - 1932).

Το γεγονός ότι τα ΜΜΕ αποτελούν πλέον βασική συνιστώσα της πολεμικής μηχανής, το σημαντικότερο ίσως όπλο στα χέρια της εξουσίας για τη χειραγώγηση της κοινής γνώμης φαίνεται και από το εξής: Ενώ η σύγχρονη τεχνολογία επιτρέπει τη live coverage, την απευθείας κάλυψη ένοπλων συγκρούσεων, οι κινήσεις των απεσταλμένων των μέσων ενημέρωσης στην πρώτη γραμμή έχουν ασφυκτικά περιοριστεί (embedded journalists) και η ροή των πληροφοριών είναι περισσότερο κατευθυνόμενη. Οι πολεμικοί ανταποκριτές δεν είναι σε θέση να ελέγχουν όχι μόνο τις πληροφορίες, που δέχονται, αλλά και το προϊόν, που παράγουν σε εμπόλεμες ζώνες².

Αναφερόμενος ειδικότερα στην ισραηλινή εισβολή, οι Αρχές απαγόρευσαν σε όλους τους απεσταλμένους των ΜΜΕ να εισέλθουν στη Γάζα και η ενημέρωση γινόταν μόνον μέσω του εκπροσώπου Τύπου των ισραηλινών ένοπλων δυνάμεων. Το κενό, βεβαίως, καλυπτόταν ως ένα βαθμό χάρη στην παρουσία Παλαιστίνιων δημοσιογράφων, του αραβικού καναλιού Al Jazeera και διεθνών ακτιβιστών, που μετέδιδαν από τη Γάζα ειδήσεις για το μέγεθος της ισραηλινής βαρβαρότητας, αλλά είναι σαφές ότι πρέπει να είναι κανείς επιφυλακτικός απέναντι σε πληροφορίες που προέρχονται από πηγές τασσόμενες εκ προοιμίου υπέρ της μιας πλευράς, ακόμη κι αν αυτή η πλευρά είναι η αδύναμη ή θεωρείται ότι έχει δίκιο. Διότι εύλογα σε μία ένοπλη σύγκρουση ο καθένας επιχειρεί να μεγιστοποιήσει τις θηριωδίες του αντιπάλου και να αποκομίσει τα μέγιστα δυνατά οφέλη³.

Καθ' όλη τη διάρκεια της επιχείρησης «Συμπαγές Μολύβι», πάντως, η ισχύς της (κατευθυνόμενης από το Ισραήλ) ενημέρωσης δεν υποκατέστησε την ένοπλη βία ώστε να επιτευχθεί η στρατιωτική εξουδετέρωση της Χαμάς, αλλά επέτρεψε τη διάπραξη ενός εγκλήματος σε βάρος των Παλαιστινίων. Διότι, πέρα από τη στάση ανοχής και σιωπηρής συναίνεσης της διεθνούς διπλωματίας, οι αντιδράσεις της κοινής γνώμης στη Δύση ήταν μικρές σε σχέση με το μέγεθος της τραγωδίας.

Τα στοιχεία των Ηνωμένων Εθνών και της Κεντρικής Παλαιστινιακής Στατιστικής Υπηρεσίας αναφέρουν ότι η επιχείρηση «Συμπαγές Μολύβι», από τις 27/12/08 έως τις 17/1/09, άφησε πίσω της 13 νεκρούς Ισραηλινούς και 1.310 Παλαιστίνιους. Ανάμεσά τους 410 παιδιά. Περισσότεροι από 5.000 είναι οι Παλαιστίνιοι τραυματίες. Οι βομβαρδισμοί κατά αμάχων ακόμη και με απαγορευμένα όπλα, όπως οι βόμβες φωσφόρου, έχουν μετατρέψει τη Γάζα σε κρανίου τόπο. 4.100 σπίτια, 20 τεμένη, 16 κυβερνητικά κτήρια, 25 σχολεία και νοσοκομεία, 1.500 βιοτεχνίες και καταστήματα έχουν καταστραφεί ολοσχερώς, ενώ άλλες 17.000 κατοικίες κρίνονται ακατοίκητες. Οι ζημιές ανέρχονται σε 1,4 δισεκατομμύρια δολάρια. Είκοσι πέντε ακόμη εγκαταστάσεις του ΟΗΕ, κυρίως

2. «ΜΜΕ και Πόλεμος» (2002), ντοκιμαντέρ του Παύλου Νεράντζη στην εκπομπή Mixer της ΕΤ3.

3. Αυτό έγινε περισσότερο αντιληπτό πριν την έναρξη του «ανθρωπιστικού» πολέμου στο Κόσοβο (1999).

σχολεία, έχουν βομβαρδιστεί. Χιλιάδες άνθρωποι αναζητούν κάποιο καταφύγιο. Η ανθρωπιστική κρίση στην περιοχή δεν έχει προηγούμενο και η βοήθεια που φτάνει, εξακολουθεί να είναι σταγόνα στον ωκεανό. Ενάμισι εκατομμύριο εξακολουθούν να παραμένουν αποκλεισμένοι στη γη τους. Ισραήλ και Αίγυπτος έχουν δημιουργήσει ένα ασφυκτικό κλοιό, χωρίς καμία δυνατότητα διαφυγής. Η Υπηρεσία Προσφύγων του ΟΗΕ (UNRWA) κατήγγειλε τη σφαγή αμάχων στο σχολείο του ΟΗΕ στην Τζαμπάλια, την επίθεση εναντίον αυτοκινητοπομπής με ανθρωπιστική βοήθεια και ασθενοφόρα και τον βομβαρδισμό σε εγκαταστάσεις του στην πόλη της Γάζας. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα ζήτησε τη δίωξη Ισραηλινών αξιωματούχων για εγκλήματα πολέμου και ο Ερυθρός Σταυρός κατήγγειλε τις θηριωδίες σε βάρος αιχμαλώτων και τραυματιών στην πόλη Ζεϊτούν. Η Διεθνής Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας αναμένεται να διεξαγάγει έρευνα αν το Ισραήλ έκανε χρήση απεμπλουτισμένου ουρανίου, ύστερα από καταγγελία της Σαουδικής Αραβίας και η Διεθνής Αμνηστία, μετά από επιτόπια έρευνα, επιβεβαίωσε τη χρήση των απαγορευμένων βομβών λευκού φωσφόρου κατά αμάχων.

Παρ' όλα αυτά, ακόμη κι όταν τα στοιχεία αυτά ήρθαν στο φως της δημοσιότητας, δεν δημιουργήθηκαν αντιδράσεις σε βαθμό τέτοιο τουλάχιστον που να προκαλέσουν πιέσεις για ν' αλλάξει η πολιτική της Δύσης έναντι του Ισραήλ. Οι διαμορφωτές της κοινής γνώμης στη Δύση κράτησαν μια αποστασιοποιημένη στάση, που δεν έχει καμία σχέση με την σκληρή - και ορθώς - καταδίκη πράξεων της δικτυακής τρομοκρατίας (Al Qaeda). Εξετάζοντας ειδικότερα την αρθρογραφία έγκυρων εφημερίδων και τα σχόλια τηλεοπτικών καναλιών σε διάφορες χώρες της Δύσης, διαπιστώθηκε ότι στην Ιταλία η πλειοψηφία των μέσων ενημέρωσης, είτε ελέγχονται από τον πρωθυπουργό και μεγαλο-επιχειρηματία Σίλβιο Μπερλουσκόνι, είτε όχι, όπως η Repubblica, δικαιολόγησε την ισραηλινή εισβολή, με εξαίρεση το Il Manifesto, ενώ στην Ελλάδα η πλειοψηφία των μέσων ενημέρωσης, ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθέτησης (Καθημερινή, Νέα, Ελεύθερος Τύπος, Ελευθεροτυπία, Αυγή) καταδίκασε ευθέως την επιχείρηση «Συμπαγές Μολύβι», αναδεικνύοντας τις συνέπειές της. Ανάμεσα σ' αυτές τις δύο αντίθετες στάσεις, την πλέον φιλο-ισραηλινή και την πλέον φιλο-παλαιστινιακή κυμάνθηκαν τα μέσα ενημέρωσης σε Γαλλία, Βρετανία και Ηνωμένες Πολιτείες με την πλάστιγγα να γέρνει υπέρ της πολιτικής κάλυψης της ισραηλινής εισβολής. Εξ' ου και η στάση ανοχής της κοινής γνώμης σ' αυτές τις χώρες. Εξαίρεση αποτέλεσαν οι εφημερίδες Monde Diplomatique, Guardian και Independent, ενώ το BBC κράτησε μια αμφιλεγόμενη, αν όχι περίεργη στάση, η οποία οδήγησε ακόμη και στην επιβολή κυρώσεων σε βάρος του βετεράνου σχολιαστή της από τη Μέση Ανατολή, Jeremy Bowen.

Στο Ισραήλ πολύ περισσότερο, αν υποθεθεί ότι - πολιτικά και όχι γεωγραφικά - ανήκει στη Δύση, κυριάρχησε η omertà, ο νόμος της σιωπής. Η κοινωνική συναίνεση οφείλεται απλά στην προπαγάνδα και την ελλιπή πληροφόρηση; Είναι θέμα στερεοτύπων και μιας εθνικιστικής προσέγγισης της ιστορίας από τους Ισ-

ραηλινούς, που έχει ως συνέπεια να αντιμετωπίζονται οι Παλαιστίνιοι ως «παιδιά ενός κατώτερου θεού»; Το ερώτημα γίνεται ακόμη πιο επιτακτικό αν ληφθεί υπόψη ότι οι Εβραίοι έπεσαν θύματα των ναζί. Η πολιτική εθνοκάθαρσης που ασκήθηκε εναντίον των Εβραίων από το Γ' Ράιχ εφαρμόζεται εδώ και δεκαετίες από τους απογόνους του Ολοκαυτώματος σε βάρος των Παλαιστινίων.

Δεδομένου ότι οι Εβραίοι αντιδρούν σε όποια απόπειρα σύγκρισης, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ηγεσία των Παλαιστινίων δεν είναι άμοιρη ευθυνών για αυτήν την πολιτική εθνοκάθαρσης, που ασκείται από το Ισραήλ, όπως επίσης και το γεγονός ότι οι Εβραίοι σε αντίθεση με τους Παλαιστίνιους, που συγκρούονται ένοπλα με τους Ισραηλινούς, δεν είχαν αντιδράσει τότε βίαια στο ναζισμό. Σημασία, όμως, έχει πρωτίστως η πολιτική ηθική και υπό αυτήν την έννοια η σύγκριση «νομιμοποιείται»: ενώ το Ολοκαύτωμα θα έπρεπε να ήταν πηγή αυτογνωσίας για τους Ισραηλινούς και η απόδοση τιμής στους νεκρούς των ναζιστικών θηριωδιών δέσμευση για να μην εφαρμόζονται, πρωτίστως από το Ισραήλ, ανάλογες πολιτικές σε βάρος κανενός λαού, όλες οι ισραηλινές κυβερνήσεις εδώ και δεκαετίες με τη συναίνεση της κοινής γνώμης της χώρας τους από θύματα μετατράπηκαν σε θύτες. Και μπορεί σε ορισμένες χώρες να έχουν εξαντληθεί πλέον τα όρια ανοχής έναντι του Ισραήλ, αλλά στις περισσότερες χώρες της Δύσης οι απόψεις διίστανται. Πολλοί λ.χ., έστω κι αν θεωρούν ότι η ισραηλινή εισβολή δεν ήταν κίνηση άμυνας, όπως υποστήριξε το Τελ Αβίβ, υιοθετούν την άποψη ότι πρόκειται για μια νομιμοποιημένη ενέργεια, που απορρέει από την έλλειψη ασφάλειας σε μια χώρα, όπου ένα εκατομμύριο άνθρωποι ζουν καθημερινά υπό την απειλή ενός βομβιστή καμικάζι ή μιας ρουκέτας της Χαμάς. Έτσι, εμμέσως, εξισώνεται το θύμα και ο θύτης και ερμηνεύεται η στάση ανοχής της δυτικής κοινής γνώμης σε ενδεχόμενες, όπως είθισται να λέγεται, θηριωδίες.

Οι αντιδράσεις, όμως, ήταν περιορισμένης κλίμακας πρωτίστως για λόγους που έχουν σχέση με τη διάσταση ανάμεσα στην αλήθεια και την εικονική πραγματικότητα, που παρουσίασαν τα δυτικά μέσα ενημέρωσης.

Η απόκρυψη της ιστορίας

Τα ΜΜΕ στη Δύση ελάχιστα αναφέρθηκαν, - και εξακολουθούν ν' αναφέρονται -, στην ιστορία της Παλαιστίνης και του Μεσανατολικού, που προσδιορίζει το background της ισραηλινής εισβολής στη Γάζα. Μια ιστορία, που στη μορφή, την οποία γνωρίζουμε σήμερα, δηλαδή της ένοπλης αντιπαράθεσης, ξεκίνησε το 1947 με την απόφαση των Ηνωμένων Εθνών να δημιουργηθεί το κράτος του Ισραήλ στην περιοχή, συνεχίστηκε με την κατάληψη της Λωρίδας της Γάζας και της Δυτικής Όχθης το 1967 και φτάνει στις μέρες μας. Μια ιστορία που ξεκίνησε με τον αραβοϊσραηλινό πόλεμο (1948, Μπεν Γκουριόν), συνεχίστηκε με τον πόλεμο των 6 ημερών (κατάληψη Σινά και Δυτικής Όχθης στην Ιορδανία), τη συμφωνία του Καμπ Ντέιβιντ (1979, Αλ Σαντάτ), τον πολυετή πόλεμο στο Λί-

βανο, την πρώτη intifada (1987), την αναγνώριση εκ μέρους της PLO του κράτους του Ισραήλ (1993), τις συμφωνίες του Όσλο (1993 και 1995), που προβλέπουν τη δημιουργία ανεξάρτητης Παλαιστινιακής Αρχής και τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους στη Δυτική Όχθη και στη Λωρίδα της Γάζας, τη δεύτερη intifada (2000), και κατέληξε στις αλλεπάλληλες αποτυχημένες προσπάθειες για ειρήνευση στην περιοχή.

Εκείνο που διαπιστώνει κανείς κατά γενική ομολογία, ανεξαρτήτως των επιμέρους ευθυνών κάθε πλευράς, είναι η διαρκής, μόνιμη προσπάθεια του Ισραήλ να εξουδετερώσει τους Παλαιστίνιους. Το Ισραήλ εφαρμόζει μια πολιτική εθνοκάθαρσης εναντίον των Παλαιστινίων εδώ και δεκαετίες. Και όχι μόνον: Η Γάζα δεν είναι μόνον η πλέον πυκνοκατοικημένη περιοχή στον κόσμο με 1,5 εκατομμύριο ανθρώπους σε μια έκταση 360 τετραγωνικών χιλιομέτρων, όσο είναι η Θάσος. Η Γάζα κατέχει τα σκήπτρα της αποβιομηχάνισης, λόγω της καταστροφής των υποδομών της από την ισραηλινή πολιτική και την αναγκαστική μετακίνηση του πληθυσμού της σε αναζήτηση εργασίας στο Ισραήλ με πολύ χαμηλό κόστος.

Ο Ilan Pappé⁴, καθηγητής ιστορίας και πολιτικών επιστημών στο Πανεπιστήμιο Έξετερ της Βρετανίας, σε δήλωσή του στον γράφοντα αναφέρει το εξής: «Τα ΜΜΕ, οι πολιτικοί και οι διανοούμενοι, που ασχολούνται με ό,τι συνέβη στη Γάζα δεν αναφέρονται σχεδόν ποτέ σε τρία στοιχεία: Στην ιστορία, την ιδεολογία και στη Δικαιοσύνη. Συγκρίνοντας την επιχείρηση «Συμπαγές Μολύβι» και την εθνοκάθαρση του 2009 με τους βομβαρδισμούς και τις εκτοπίσεις Παλαιστινίων του 1948, όλα αυτά τα χρόνια διαπιστώνει κανείς ότι η στρατηγική του Ισραήλ είναι η ίδια, ίδια και η μεθοδολογία. Μόνον η ισχύς των όπλων είναι μεγαλύτερη. Τα ΜΜΕ και οι πολιτικές ηγεσίες της Δύσης μιλούν για έναν πόλεμο ανάμεσα σε δύο πλευρές, προτάσσοντας την ανάγκη να υπάρξει ένας συμβιβασμός, λες και σε μια σφαγή, σε μια γενοκτονία, σε μια εθνοκάθαρση υπάρχουν διαφορετικές οπτικές γωνίες.

»Υπάρχει μια σκευωρία σιωπής από τη διεθνή κοινότητα, που σήμερα είναι ακόμη πιο απαράδεκτη. Το '48 δεν υπήρχαν τηλεοράσεις και τα εγκλήματα εναντίον του παλαιστινιακού λαού είχαν γίνει μόλις τρία χρόνια μετά το Ολοκαύτωμα. Από το 1967 η πολιτική, πνευματική και στρατιωτική ηγεσία στο Ισραήλ πήρε την απόφαση να θέσει υπό τον έλεγχό της για πάντα τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Καμία κυβέρνηση, κανένα σιωνιστικό κόμμα ουδέποτε απομακρύνθηκε απ' αυτήν την απόφαση που είναι στρατηγικής σημασίας.

»Στο ιδεολογικό πεδίο, ο σιωνισμός από κίνημα για την εθνική ταυτότητα και την εβραϊκή αυτοδιάθεση μετατράπηκε σ' ένα αποικιοκρατικό εγχείρημα.

4. Ο Ισραηλινός ιστορικός Ilan Pappé δίδαξε πολιτικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο της Χάιφας, από όπου έφυγε το 2007. Ανήκει στο ρεύμα των Νέων Ιστορικών, που προτείνουν μια αναθεωρημένη ιστορική εκδοχή της ιστορίας του Ισραήλ και του σιωνισμού.

Πιστεύει δηλαδή ότι εφόσον ζουν Παλαιστίνιοι εκεί που ήταν κάποτε η Παλαιστίνη, δεν θα υπάρξει ούτε ασφάλεια, ούτε ευημερία για τον εβραϊκό λαό. Μια ιδέα που καθορίζει και τη στάση όλων των Ισραηλινών έναντι των Παλαιστινίων. Μετά από 60 χρόνια δαιμονοποίησης των Παλαιστινίων, για τους Ισραηλινούς το να σκοτώσουν χίλιους σε τρεις εβδομάδες δεν είναι σοβαρό πρόβλημα. Τα ΜΜΕ, η πολιτική παιδεία προετοίμασαν την κοινωνία για να δεχθεί αυτήν τη σφαγή ως «μια πράξη αυτοάμυνας»⁵.

Αν, συνεπώς, δεν γίνει αντιληπτό ότι ο σκληρός πυρήνας της ισραηλινής πολιτικής, που δεν απορρέει απαραίτητα από το σιωνισμό για τη δημιουργία μιας πατρίδας, ευθύνεται για την παρούσα κατάσταση, οι συγκρούσεις θα συνεχιστούν. Αν δεν γίνει κατανοητό ότι για την ειρήνευση στην περιοχή, αρκεί η αποχώρηση των ισραηλινών δυνάμεων από τα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, ο πόλεμος θα είναι διαρκής, η εθνοκάθαρση θα συνεχιστεί. Αυτή η αλήθεια αποσιωπήθηκε από τα ισραηλινά και τα δυτικά ΜΜΕ, τα οποία περιορίστηκαν στην αναμετάδοση πολεμικών ανακοινωθέντων των αντιμαχόμενων πλευρών και ευχολογίων για κατάπαυση του πυρός εκ μέρους της διεθνούς διπλωματίας. Καμία ή ελάχιστες αναφορές στο ιστορικό υπόβαθρο της σύγκρουσης και στις προγενέστερες ευθύνες των ισραηλινών κυβερνήσεων. Την ανιστόρητη ερμηνεία της ισραηλινής εισβολής, αν και περισσότερο ισορροπημένα, ακολούθησαν και τα περισσότερα ελληνικά ΜΜΕ με ελάχιστες εξαιρέσεις. Η επιχείρηση «Συμπαγές Μολύβι» ερμηνεύτηκε ως απάντηση στην εκτόξευση ρουκετών από τη Χαμάς.

Η αντιστροφή των δεδομένων

Η αλήθεια ακρωτηριάζεται όχι μόνον όταν ένα γεγονός παρουσιάζεται ξεκομμένο από το ιστορικό της γένεσής του, αλλά και από τις συνθήκες στις οποίες διαδραματίζεται. Το Ισραήλ ισχυρίστηκε και ο ισχυρισμός αυτός αναμεταδόθηκε από τα διεθνή δυτικά ΜΜΕ ότι «ο πόλεμος ξεκίνησε λόγω της εκτόξευσης ρουκετών της Χαμάς», ότι «η Χαμάς έσπασε την εκεχειρία», ενώ το Ισραήλ υποχρεώθηκε ν' αμυνθεί.

Πέρα από την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας σε ό,τι αφορά το μέγεθος της ισραηλινής αντίδρασης σε σχέση με τη στρατιωτική ενέργεια της παλαιστινιακής οργάνωσης, θέμα, που ελάχιστα επισημάνθηκε⁶, «εδώ και 61

5. Παύλος Νεράντζης, «Η Σιωπή των Εβραίων – Γιατί οι Ισραηλινοί δεν αντιδρούν στις σφαγές αμάχων», Κυριακάτικη Αυγή, 8/02/2009 με παρεμβάσεις των Ilan Pape, Daniel Cohn Bendit, Jean Cohen και Ζήση Παπαδημητρίου.

6. Ο Robbie Sable σε άρθρο του με τίτλο «Η Επιχείρηση «Συμπαγές Μολύβι» και το Διεθνές Δίκαιο» (Institute of National Security Studies, Strategic Assessment Volume 11, No. 4 February 2009), υπερασπιζόμενος την τακτική του Ισραήλ, αναφέρει: «Μπορεί κάλλιστα να προκύψει το ερώτημα για το τι συνιστά μία ανάλογη αντίδραση στις επιθέσεις με

χρόνια το Τελ Αβίβ μπαίνει στον πόλεμο, βεβαιώνοντας ότι δεν έχει άλλη επιλογή», όπως γράφει ο Dominique Vital⁷. Εκτός αυτού, η πραγματικότητα ήταν αντίστροφη από αυτήν που τα δυτικά ΜΜΕ περιέγραφαν. Κατ' αρχήν, η εκχειρία «έσπασε», όταν στις 4/11/2008, ημέρα των αμερικανικών εκλογών, μια αεροπορική επίθεση των Ισραηλινών είχε ως αποτέλεσμα να σκοτωθούν οκτώ ακόμη Παλαιστίνιοι, «μέλη της Χαμάς», σύμφωνα με τις ισραηλινές Αρχές. Η Χαμάς τότε αντέδρασε με την εκτόξευση ρουκετών. Το γεγονός ότι η παραβίαση της διμερούς εκχειρίας έγινε πρωτίστως από τους Ισραηλινούς και δευτερευόντως από τους Παλαιστίνιους αποτυπώνεται:

- στα στοιχεία του ισραηλινού Υπουργείου Εξωτερικών ΥΠΕΞ για τον αριθμό των ρουκετών, που εκτοξεύθηκαν από τη Χαμάς: 87 πριν την έναρξη της εκχειρίας στις 19/6/2008, 1 τον Ιούλιο, 8 τον Αύγουστο, 1 Σεπτέμβριο, 2 τον Οκτώβριο, 126 τον Νοέμβριο μετά την ισραηλινή επίθεση στη Γάζα.

- στις απώλειες ανθρώπινων ζωών στο διάστημα μεταξύ Ιουλίου και Οκτωβρίου 2008: 25 Παλαιστίνιοι νεκροί, κανένας Ισραηλινός.

Το σημαντικότερο, όμως, είναι ότι στο ίδιο διάστημα η περιορισμένης κλίμακας στρατιωτική ενέργεια της Χαμάς με στόχο άμαχους Ισραηλινούς πολίτες συνιστούσε απάντηση στην παραβίαση εκ μέρους του Ισραήλ της συμφωνίας για τον έλεγχο της Γάζας. Η εκχειρία, που τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιούνιο του 2008, προέβλεπε το άνοιγμα των σημείων ελέγχου μεταξύ Ισραήλ και Γάζας, αλλά ο αποκλεισμός των Παλαιστινίων διατηρήθηκε. Οι ισραηλινές δυνάμεις είχαν αποσυρθεί από τη Γάζα το 2005, αλλά, επικαλούμενες ένα χρόνο αργότερα τη βίαιη εκδίωξη της Fatah από τη Χαμάς και την απομάκρυνση των Ευρωπαίων παρατηρητών από τα check points, συνέχισαν να εμποδίζουν την ελεύθερη ροή προϊόντων και κυρίως ανθρωπιστικής βοήθειας από το εξωτερικό, καθώς και την έξοδο Παλαιστινίων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να κλείσει το 98% των εμπορικών επιχειρήσεων στη Γάζα, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα⁸. Αυτό και μόνον το γεγονός του αποκλεισμού αμάχων, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, συνιστά πολεμική ενέργεια. Η Γάζα ήταν και παρέμεινε αποκλεισμένη από τον υπόλοιπο κόσμο και στη διάρκεια της ολιγόμηνης εκχειρίας. Αν το Ισραήλ έχει το δικαίωμα να αυτοαμύνεται, το ίδιο ισχύει αυτό το δικαίωμα και

περίπου τέσσερις χιλιάδες ρουκέτες της Χαμάς εναντίον πόλεων με αμάχους σε μία περίοδο τριών χρόνων. Πέρα απ' αυτό όμως, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι όταν ξεσπάσει μία ένοπλη σύρραξη, δεν απαιτείται από το Διεθνές Δίκαιο μία ανάλογη αντίδραση. Ένα κράτος που προσπαθεί να αμυνθεί μπορεί κάλλιστα να προσπαθήσει να προκαλέσει ένα δυσανάλογο πλήγμα στους στρατιωτικούς στόχους και τις στρατιωτικές ικανότητες του εχθρού του». Όλο το άρθρο στα Ελληνικά στην ιστοσελίδα www.cohen.gr, του δημοσιογράφου Jean Cohen, που δημοσιεύει απόψεις σχετικά με την ισραηλινο-παλαιστινιακή διαμάχη και θέματα εβραϊσμού.

7. Dominique Vital, «Ψέματα και πικρές αλήθειες στη Γάζα», Monde Diplomatique, 22/02/2009.

8. T. Buck, «Attacks devastate basic infrastructure», Financial Times, 9/01/2009.

για τους Παλαιστίνιους. Συνεπώς, δεν ισχύει το επιχείρημα όσων επικαλούνται τη μονομερή άσκηση αυτού του δικαιώματος.

Η εκεχειρία δεν έσπασε από τη Χαμάς ούτε τυπικά όταν εξέπνευσε στις 19/12/2008. Απλώς δεν ανανεώθηκε για πολλούς λόγους. Αφενός γιατί γινόταν σεβαστή περισσότερο από τη μία πλευρά, την παλαιστινιακή και αφετέρου διότι το Ισραήλ αγνόησε την πρόταση της Χαμάς για μια λύση που θα στηριζόταν στην αποδοχή εκ μέρους του των συνόρων του 1967. Υπήρχε, όμως, και ένας ακόμη λόγος, όπως αποκαλύφθηκε εκ των υστέρων: η ηγεσία της Χαμάς δεν πίστευε ότι το Ισραήλ θα επιτεθεί στη Γάζα⁹, παρότι ο συνεχής αποκλεισμός της Γάζας έδειχνε τις πραγματικές προθέσεις των Ισραηλινών. Η ισραηλινή εισβολή σχεδιάστηκε το πρώτο εξάμηνο του 2008, το Μάρτιο, σύμφωνα με γαλλική διπλωματική πηγή, ενώ οι ισραηλινές δυνάμεις εκπαιδεύονταν για μια τέτοια επιθεση για 18 μήνες σε μια εικονική Λωρίδα της Γάζας, που κατασκευάστηκε στην έρημο του Νέγκεβ.

Τα δυτικά μέσα ενημέρωσης, με ελάχιστες πάλι εξαιρέσεις, αναφέρθηκαν σε αυτά τα δεδομένα. Και εάν η προ της ισραηλινής εισβολής «αδιαφορία» τους μπορεί να αιτιολογηθεί από άλλες προτεραιότητες της τρέχουσας ειδησεογραφίας (παγκόσμια οικονομική κρίση, αποχώρηση δυνάμεων από το Ιράκ, Αφγανιστάν), που αναπόφευκτα υποβάθμισαν ειδησεογραφικά το μεσανατολικό, στη διάρκεια της επιχείρησης «Συμπαγές Μολύβι» η έλλειψη ενδιαφέροντος για τις πραγματικές συνέπειες του αποκλεισμού και των ισραηλινών βομβαρδισμών ήταν εμφανής. Ελάχιστοι ήταν οι δημοσιογράφοι, και αυτοί όχι μεγάλων δυτικών ΜΜΕ, που πέρασαν κατά τη διάρκεια των βομβαρδισμών στη Γάζα.

Η ταύτιση των ειδήσεων με την προπαγάνδα

Είναι γνωστό ότι η άκριτη επανάληψη ειδήσεων, που στηρίζονται αποκλειστικά στην προπαγάνδα της μιας μόνον πλευράς έχει ως συνέπεια η κοινή γνώμη να σχηματίζει μια εντελώς διαστρεβλωμένη εικόνα για την πραγματικότητα. Μια εικόνα που στην προκειμένη περίπτωση εξυπηρέτησε τις ανάγκες του Ισραήλ και όχι της πληροφόρησης, της αναζήτησης της αλήθειας. Όταν βομβαρδίζεται το κτήριο του ΟΗΕ στη Γάζα, όταν οι απαγορευμένες βόμβες φωσφόρου πέφτουν σε κατοικημένες περιοχές, σκοτώνοντας αμάχους, παραβιάζοντας τη Συνθήκη της Γενεύης, και στα δελτία ειδήσεων εμφανίζονται εικόνες Ισραηλινών που τρέχουν στα καταφύγια για να σωθούν από τις ρουκέτες της Χαμάς ή ο παρυσιαστής αναφέρεται στον Ισραηλινό στρατιώτη που έχει απαχθεί από τη Χαμάς, τότε η προσπάθεια παραπληροφόρησης είναι εμφανής και δεν δικαιολογεί-

9. Πέτρος Παπακωνσταντίνου, «Αραβική “Γκερνίκα” γίνεται η Γάζα», Καθημερινή 11/01/2009.

ται από τυχόν απαγορεύσεις που επιβάλλουν οι αντιμαχόμενες πλευρές στην ελεύθερη διακίνηση δημοσιογράφων στην εμπόλεμη ζώνη. Σε αντίθεση με τα ελληνικά κανάλια, που έδωσαν έμφαση στις συνέπειες της ισραηλινής εισβολής, τα ιταλικά τηλεοπτικά δίκτυα έδειχναν κυρίως εικόνες Ισραηλινών που έτρεχαν να κρυφτούν από τις ρουκέτες της Χαμάς τη στιγμή που η Γάζα είχε μετατραπεί σε κόλαση από τους βομβαρδισμούς. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του πρώην πρωθυπουργού και ηγετικού στελέχους της κεντροαριστεράς στην Ιταλία, Massimo D' Alema, ο οποίος δήλωσε στην εφημερίδα La Repubblica: «Αν αγνοήσουμε την ιταλική τηλεόραση, που εκ των πραγμάτων είναι ένα ισραηλινό δελτίο Τύπου, και κοιτάξουμε το Al Jazeera και το CNN, ο πόλεμος έχει τεράστιο αντίκτυπο»¹⁰.

Είναι γνωστή βεβαίως η ραγδαία αυξανόμενη τάση ενσωμάτωσης πολεμικών ανταποκριτών στις στρατιωτικές δυνάμεις (embedded journalists) και ο αυξανόμενος αριθμός νεκρών συναδέλφων που αρνούνται να υπακούσουν σ' αυτήν την τακτική. Όμως το Ισραήλ δεν επέτρεψε ούτε καν την ενσωμάτωση δημοσιογράφων στις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Ο Dominique Vidal στη Monde Diplomatique αναφέρει σχετικά: «Κινητήριο δύναμη του μηχανισμού ήταν ο πρώην πρεσβευτής στα Ηνωμένα Έθνη, Dan Gillerman, ο οποίος βεβαιώνει: «Δεν είδα ποτέ μου (...) το Υπουργείο Εξωτερικών Υποθέσεων, το Υπουργείο Άμυνας, το γραφείο του πρωθυπουργού, την αστυνομία και το στρατό να εργάζονται με τόσο συντονισμό, με τόση αποτελεσματικότητα»¹¹. Και η βρετανική εφημερίδα The Observer προσθέτει: «Μια νέα διεύθυνση πληροφοριών δημιουργήθηκε για να επηρεάζει τα μέσα ενημέρωσης με μια ορισμένη επιτυχία (...) και όταν άρχισε η επίθεση (...) ένα πλήθος από διπλωμάτες, blogs και άλλους υποστηρικτές του Ισραήλ άρχισε να σφυροκοπάει με προσεκτικά επεξεργασμένα μηνύματα»¹².

Το Ισραήλ, επικαλούμενο δήθεν λόγους ασφαλείας, απαγόρευσε εξ ολοκλήρου την είσοδο των δυτικών ΜΜΕ, στη Λωρίδα της Γάζας με αποτέλεσμα οι πολεμικοί ανταποκριτές να μεταδίδουν εικόνες βομβαρδισμένων κτηρίων (καπνοί, πύραυλοι) εκ του μακρόθεν, χωρίς να είναι αυτόπτες μάρτυρες μιας τραγωδίας, που εξελισσόταν σε πραγματικό χρόνο. Οι απεσταλμένοι δυτικών ΜΜΕ είχαν, κοντολογίς, μετεξελιχθεί άθελά τους σε τηλεθεατές ενός reality show, χωρίς καμία δυνατότητα να παρέμβουν. Η απαγόρευση πρόσβασης σε πηγές αποτελεί, άλλωστε, την αποτελεσματικότερη μορφή λογοκρισίας. Γι' αυτό και η Ένωση Ανταποκριτών Ξένου Τύπου στο Ισραήλ, που αναμετέδωσε και η ομολογή της στην Ελλάδα, διαμαρτυρήθηκε, καταγγέλλοντας το Τελ Αβίβ ότι «εντάσσεται στα λίγα καθεστώτα σ' ολόκληρο τον κόσμο που εμποδίζουν συστηματικά τους δημοσιογράφους να κάνουν τη δουλειά τους». Σε ανάλογο ύφος ο επικεφαλής του γραφείου της εφημερίδας New York Times στην Ιερουσαλήμ,

10. La Repubblica, 13/01/2009.

11. Dominique Vidal, Monde Diplomatique, 22/02/2009.

12. The Observer, 4/01/2009.

Ethan S. Bronner γράφει ότι «σε αντίθεση με οποιονδήποτε άλλο πόλεμο στην ιστορία του Ισραήλ, σε αυτόν, η κυβέρνηση προσπαθεί να ελέγξει ολοκληρωτικά το μήνυμα και την εξιστόρηση των γεγονότων, τόσο για λόγους πολιτικούς, όσο και για λόγους στρατιωτικής τακτικής»¹³.

Το black out, η απόλυτη απαγόρευση εισόδου των ΜΜΕ στη Γάζα αποτελεί ουσιαστικά όπλο του ίδιου του πολέμου. Η μοναδική πηγή παρα-πληροφόρησης ήταν το καθημερινό briefing του εκπροσώπου Τύπου του ισραηλινού στρατού και οι δηλώσεις Μπαράκ και Λίβνι, των τότε υπουργών Άμυνας και Εξωτερικών του Ισραήλ. Αντί, όμως, τα δυτικά ΜΜΕ, που γνωρίζουν ότι η αλήθεια είναι το πρώτο θύμα ενός πολέμου, ότι η προπαγάνδα και η παραπληροφόρηση είναι εύλογη από την πλευρά των πολέμαρχων, να διασταυρώνουν τα όσα ισχυριζόταν η ισραηλινή προπαγάνδα, περιορίστηκαν στην άκριτη αναμετάδοσή της. Ενδεικτική είναι η στάση της ιταλικής RAI1, της οποίας ο απεσταλμένος (Κυριακή 28/12/2008, δελτίο 13:30), δήλωσε ότι είχε την τιμή να λάβει μέρος στο briefing των ισραηλινών ένοπλων δυνάμεων.

Το ότι αυτή η στάση υποταγής στην ισραηλινή προπαγάνδα ήταν κοινή στα δυτικά μέσα ενημέρωσης, έστω κι αν δεν δηλωνόταν ευθέως, φάνηκε και από το εξής: Παρά το συνωστισμό απεσταλμένων στα βόρεια σύνορα Ισραήλ Γάζας, όπου οι ισραηλινές Αρχές είχαν απαγορεύσει τη διέλευση δημοσιογράφων, στα νότια σύνορα με την Αίγυπτο, στη Ράφα, η απουσία ξένων δημοσιογράφων ήταν οφθαλμοφανής. Μετρημένοι στα δάχτυλα της μιας χειρός, όπως ο γράφων είχε την ευκαιρία να διαπιστώσει «ιδίοις όμασι», ήταν οι πολεμικοί ανταποκριτές, που επιχείρησαν να περάσουν από εκεί στη διάρκεια των βομβαρδισμών, δεδομένου ότι και η Αίγυπτος συμμετείχε ενεργά σ' αυτό το black out στην πληροφόρηση, απαγορεύοντας επίσης την είσοδο δημοσιογράφων στη Γάζα, προφανώς σε συνεννόηση με τις ισραηλινές Αρχές¹⁴.

Η έλλειψη ασφαλείας ασφαλώς αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για την είσοδο σε εμπόλεμη ζώνη, αλλά δεν ήταν αυτός ο λόγος που τουλάχιστον τα παγκόσμιας εμβέλειας δυτικά μέσα ενημέρωσης δεν έστειλαν απεσταλμένους τους για να διεισδύσουν στη Γάζα. Στον πόλεμο κατά των Ταλιμπάν (2001), και στη συνέχεια κατά του Σαντάμ Χουσεΐν (2003) οι κίνδυνοι ήταν ανάλογοι, αλλά караβάνια δημοσιογράφων κατέφθασαν στην Καμπούλ και στη Βαγδάτη, με εντολή των διευθυντών των μέσων τους. Κοντολογίς, η απουσία δυτικών ΜΜΕ στη Γάζα και η υποβαθμισμένη κάλυψη εκ των έσω των όσων διαδραματίστηκαν εκεί την επίμαχη περίοδο της εισβολής ασφαλώς δεν ήταν τυχαία. Στην καλύτερη περίπτωση εξυπηρέτησε την ισραηλινή προπαγάνδα και τους στόχους του Τελ Αβίβ, στη χειρότερη περίπτωση δείχνει τη συνενοχή των δυτικών μέσων ενημέρωσης στο έγκλημα της Γάζας, τη συμμετοχή τους ως τμήμα της

13. Ethan S. Bronner, N. Y Times, 7/01/2009.

14. Περισσότερα στοιχεία για τη στάση της Αιγύπτου Παύλος Νεράντζης, Αυγή, 11-15-18/01/2009, «Γράμμα από τη Γάζα», WinePlus Magazine, τ.29, Φεβρουάριος 2009.

πολεμικής μηχανής. Από την άλλη, αυτή η σκόπιμη απουσία έδωσε τη δυνατότητα στο αραβικό κανάλι Al Jazeera, το μοναδικό που είχε ανταποκριτή μέσα στην περιοχή, να «μονοπωλήσει» τις εικόνες σφαγής, των νεκρών και τραυματισμένων παιδιών, των μητέρων που θρηνούν, των γιατρών που ζητούσαν βοήθεια. Εικόνες πραγματικές και όχι στημένες, οι οποίες, όμως, απευθύνονταν κυρίως σε αραβόφωνο κοινό (το αγγλόφωνο Al Jazeera δεν έχει ανάλογη τηλεθέαση με το CNN και το BBC), και οι οποίες με την κατάλληλη αφήγηση, μπορούσαν εύλογα να ενισχύσουν την οργή της Ανατολής κατά της Δύσης.

Βεβαίως, δυτικοί δημοσιογράφοι τελικά μπόρεσαν να εισέλθουν στη Γάζα από τα νότια σύνορά της, όπως και εικόνες των ισραηλινών θηριωδιών μεταδόθηκαν πριν την κατάπαυση του πυρός. Τότε το Ισραήλ έθεσε σ' εφαρμογή τη γνωστή από τον πόλεμο στο Κόσοβο και στο Αφγανιστάν τακτική: Της ελαχιστοποίησης των ζημιών, της υποβάθμισης των θηριωδιών. Η φράση «παράπλευρες ζημιές», «θα το ερευνήσουμε», «ζητούμε συγγνώμη», «τους προειδοποιούσαμε με SMS στα κινητά τους ότι πρόκειται να βομβαρδιστεί το σπίτι τους», κ.λπ. ήταν οι απαντήσεις που έδιναν οι Ισραηλινοί αξιωματούχοι στις καταγγελίες για εκατόμβες αμάχων. Και πού να βρει καταφύγιο ο άμαχος πληθυσμός όταν είναι αποκλεισμένος, χωρίς δυνατότητα διαφυγής; Στο Ιράκ, στο Αφγανιστάν, στα Βαλκάνια ο άμαχος πληθυσμός έφευγε μακριά από τις εστίες των συγκρούσεων. Από τη Γάζα δεν μπορούσαν να φύγουν. Και πόσο υποκριτής μπορεί να είναι κανείς όταν χαρακτηρίζει παράπλευρες ζημιές το θάνατο αμάχων από βομβαρδισμούς στην πλέον πυκνοκατοικημένη περιοχή του πλανήτη; Οι βομβαρδισμοί αναμφισβήτητα εκ των πραγμάτων είχαν ως στόχο τους αμάχους για να διασπείρουν τον τρόμο. Υπό αυτήν την έννοια οι ισραηλινοί βομβαρδισμοί συνιστούν τρομοκρατική πράξη (άρθρο 2 της Συνθήκης του ΟΗΕ για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, 1999).

Το ότι στόχος των ισραηλινών ήταν οι άμαχοι αποδεικνύεται και από τον αριθμό των νεκρών στη διάρκεια της εισβολής. Την πρώτη μέρα των στρατιωτικών επιχειρήσεων (27/12/2008), οι ισραηλινές Αρχές ανακοίνωσαν ότι μόνον 45 σε σύνολο 200 ήταν ο αριθμός των άμαχων νεκρών. Ανάλογη εκτίμηση ότι περισσότεροι είναι οι νεκροί ένοπλοι παρά οι άμαχοι υιοθέτησε και ο ΟΗΕ την πρώτη εβδομάδα της στρατιωτικής επιχείρησης, αναφέροντας ότι τα 4/5 των νεκρών Παλαιστινίων ανήκουν στη Χαμάς και σε άλλες ένοπλες οργανώσεις. Και πολύ αργότερα, στις 9/1, ο ΟΗΕ ανακοίνωσε ότι το 1/3 των νεκρών είναι μωρά παιδιά. Στις 18/1, μια μέρα μετά την επίσημη κατάπαυση του πυρός, έγινε γνωστό ότι το 85% των νεκρών είναι άμαχοι¹⁵.

15. Από την επιχείρηση «Καταιγίδα της Ερήμου (Ιράκ, 1991), τον «ανθρωπιστικό» πόλεμο κατά του Μιλόσεβιτς (1999) μέχρι τον πόλεμο κατά των Ταλιμπάν (Αφγανιστάν, 2001) και κατά του Σαντάμ Χουσεΐν (2003), ο αριθμός των αμάχων που χάνει τη ζωή του αυξάνεται ραγδαία σε σχέση με τον αριθμό των στρατιωτικών.

Καθυστερημένη ήταν όμως και η προβολή της είδησης για χρήση απαγορευμένων όπλων (DIME). Από τις πρώτες μέρες υπήρχαν ενδείξεις για χρήση βομβών λευκού φωσφόρου χάρη σε σχετικές φωτογραφίες που μεταδόθηκαν μέσω διαδικτύου. Τα δυτικά ΜΜΕ αναφέρονται, ωστόσο, στο γεγονός μόλις προς το τέλος της εισβολής, δίνοντας την ευκαιρία στις ισραηλινές ένοπλες δυνάμεις να συνεχίσουν το έργο τους¹⁶. Και είναι αξιοσημείωτο πώς μόλις οι εικόνες φρίκης άρχισαν να διαδίδονται λίγες μέρες πριν την ανάληψη των προεδρικών καθηκόντων από τον Μπαράκ Ομπάμα, οι στρατιωτικές επιχειρήσεις σταμάτησαν. Η αναντιστοιχία, όμως, ανάμεσα στην πραγματική εικόνα της κατάστασης στη Γάζα και την εικονική πραγματικότητα που μεταδόθηκε διεθνώς, προφανώς βαρύνει τα δυτικά ΜΜΕ, τα οποία στο πεδίο της επικοινωνίας, στόχευαν στην ανοχή της διεθνούς κοινής γνώμης, τουλάχιστον στη Δύση.

Χρήση και επανάληψη στερεοτύπων

Η ανοχή αυτή στηρίχθηκε και σε κάποιες ακόμη «αλήθειες», σε στερεότυπα, που ανέφεραν δυτικά μέσα ενημέρωσης σε συζητήσεις στρογγυλής τράπεζας και άρθρα έγκυρων σχολιαστών. Στη συνέχεια, αναφέρονται χαρακτηριστικές φράσεις, που κατά κόρον ακούστηκαν και γράφηκαν κατά την ισραηλινή εισβολή:

- «η Χαμάς έβαζε ανήλικα παιδιά μπροστά στους Ισραηλινούς στρατιώτες και χρησιμοποιούσε τα ασθενοφόρα για τις μετακινήσεις ενόπλων», εξ ου και οι ισραηλινές επιθέσεις εναντίον ασθενοφόρων με 20 οδηγούς νεκρούς. Κατ' αρχήν δεν είναι η πρώτη φορά που διατυπώνεται ο ισχυρισμός για χρήση αμάχων. Ανέκαθεν στον ψυχολογικό πόλεμο λέγεται ότι «στόχος μας δεν είναι οι άμαχοι. Αυτοί είναι θύματα του αντιπάλου, που τους χρησιμοποιεί σαν ασπίδα». Σε ό,τι αφορά την περίπτωση μετακίνησης ενόπλων της Χαμάς με ασθενοφόρα, όπως διαπίστωσε ο γράφων στη Ράφα, ηγετικά στελέχη της κυβέρνησης της Χαμάς κυκλοφορούσαν με ασθενοφόρα για την υποδοχή ξένων δημοσιογράφων και αντιπροσωπιών. Την απουσία μαχητών της Χαμάς από τα ασθενοφόρα τεκμηριώνει και ο Ιταλός ακτιβιστής Vittorio Arrigoni¹⁷, που παρέμεινε καθ' όλη τη διάρκεια των βομβαρδισμών στη Γάζα. Και το ερώτημα στο οποίο καλούνται ν' απαντήσουν όσοι θέλησαν να δικαιολογήσουν τις επιθέσεις εναντίον ασθενοφόρων είναι σαφές: Αποτελεί πολεμική ενέργεια, που στρέφεται κατά του αντιπά-

16. Το Ισραήλ, παρότι έχει υπογράψει τη Σύμβαση της Γενεύης για τα Συμβατικά Όπλα, δεν αποδέχεται το Πρωτόκολλο III της Σύμβασης για την απαγόρευση χρήσης εμπρηστικών βομβών σε κατοικημένες περιοχές. Περισσότερα για τη χρήση των απαγορευμένων βομβών λευκού φωσφόρου στη Γάζα και τη μεταφορά τους μέσω Αστακού στο λιμάνι Ashdod του Ισραήλ, Παύλος Νεράντζης, Αυγή, 13/01/2009, 7/02/2009 και Il Manifesto, 20/01/2009.

17. Vittorio Arrigoni, «Κακή Δημοσιογραφία. Στα ασθενοφόρα δεν ήταν η Χαμάς, ήμουν εγώ», Il Manifesto, 28/01/2009.

λου η μεταφορά ενός τραυματία, συνοδεία ένοπλου συντρόφου του, σε νοσοκομείο προκειμένου να του δοθούν οι πρώτες βοήθειες;

Βεβαίως, η ισραηλινή πλευρά επέμενε και σε mail δημοσιογράφων έφτασε βίντεο με νυχτερινά πλάνα, άγνωστης, όμως, προέλευσης και συνεπώς αμφισβητούμενης αξιοπιστίας, στο οποίο φαίνονται ένοπλοι να επιβιβάζονται και αποβιβάζονται σε ασθενοφόρα. Σε ανάλογο βίντεο του ισραηλινού στρατού, που μεταδόθηκε μέσω YouTube, κάμερα ισραηλινού αεροσκάφους δείχνει το βομβαρδισμό μαχητών της Χαμάς, που «φορτώνουν πυραύλους στην καρότσα φορτηγού». Την επόμενη, ωστόσο, ημέρα το Ισραηλινό Κέντρο Πληροφοριών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, γνωστό και ως B'Tselem, αποκάλυψε με βίντεο και μαρτυρίες ότι οι πύραυλοι ήταν ... φιάλες οξυγόνου. «Η κοινωνία και τα media του Ισραήλ υποδέχθηκαν με ανοιχτές αγκάλες τα βίντεό μας. Υπήρξαν και φωνές, που υποστήριξαν ότι είναι όλα προϊόν μοντάζ. (...) Τα βίντεο είναι τμήμα μιας ευρύτερης στρατηγικής που περιλαμβάνει έρευνες, καταγραφές, εκπαίδευση της κοινής γνώμης και υπεράσπιση των κάθε είδους θυμάτων. Τα βίντεο μάς άνοιξαν καινούριες πόρτες, αλλά η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα κατεχόμενα είναι δύσκολη δουλειά (...) Η αντιπαράθεση στην ενημέρωση έφτασε στα άκρα. Όποιος ενημερωνόταν αποκλειστικά και μόνο από τα media του Ισραήλ, θα νόμιζε ότι το Al-Jazeera περιέγραφε μια εισβολή σε άλλο πλανήτη» αναφέρει η Jessica Montell, executive director της B'Tselem σε συνέντευξή της στον Χρήστο Ξανθάκη¹⁸.

- «Η Χαμάς θέλει να εξαφανίσει το Ισραήλ από το χάρτη». Η παραδοχή αυτού του στερεότυπου, που αποτελεί ένα από τα βασικά επιχειρήματα πολλών αρθρογράφων για να δικαιολογήσουν την ισραηλινή πολιτική, εύλογα δημιουργεί αντανάκλαστικά συμπάθειας προς τους Ισραηλινούς, εφόσον καθημερινά απειλούνται από μια οργάνωση, τη Χαμάς. Πράγματι, δεν είναι καθόλου εύκολο να ζει κανείς με τον τρόπο μιας επίθεσης που μπορεί να εκδηλωθεί οποτεδήποτε. Αλλά είναι αξιοσημείωτο πώς στο παρελθόν οι ναζί χρησιμοποίησαν αυτόν τον τρόπο, το φόβο για κυριαρχία των Εβραίων προκειμένου να δικαιολογήσουν τις διώξεις σε βάρος τους. Πόσο τώρα είναι αλήθεια ότι η Χαμάς θέλει να εξαφανίσει το Ισραήλ;

Το άρθρο 7 του καταστατικού της Χαμάς αναφέρει ότι «...σύμφωνα με τον Προφήτη δεν θα έρθει η μέρα της κρίσης αν οι μουσουλμάνοι δεν σκοτώσουν όλους τους Εβραίους», και το άρθρο 11 σημειώνει ότι «Η γη των Παλαιστινίων είναι ιερή. Δεν επιτρέπεται να εγκαταλείψουμε κανένα τμήμα της». Το άρθρο 31, όμως, μιλά για ειρηνική συμβίωση χριστιανών, εβραίων και μουσουλμάνων. Η ερμηνεία, συνεπώς, της όποιας στάσης της Χαμάς έναντι του Ισραήλ με βάση το καταστατικό της οδηγεί σε αντιφατικά συμπεράσματα και το πλέον λογικό είναι να εξετάζεται η πολιτική της οργάνωσης, η οποία προφανώς απορρέει από

τις αρχές της, αλλά και από μια σειρά άλλων παραγόντων. Κάνοντας έναν παραλληλισμό, τα περισσότερα κόμματα της ευρωπαϊκής Κεντροαριστεράς αναφέρουν στο καταστατικό τους ότι έχουν ως στόχο το σοσιαλισμό. Στην πράξη, ωστόσο, πολλά από αυτά εφαρμόζουν πολιτικές που χαρακτηρίζονται ακόμη και νεοφιλελεύθερες ή που δεν έχουν καμία σχέση με τα σοσιαλιστικά ιδεώδη. Το Εργατικό Κόμμα λ.χ. στο Ισραήλ θεωρείται αριστερό, αλλά δεν ακολούθησε μια ειρηνόφιλη πολιτική και ο ηγέτης του, Εχμούντ Μπαράκ, ο συνεχιστής στα τέλη της δεκαετίας του '90 του ονείρου του Γιτζχάκ Ράμπιν για ειρήνευση στην περιοχή, ο άνθρωπος, που ηττήθηκε στις εκλογές του Φεβρουαρίου 2008, ως υπουργός Άμυνας έδωσε το πράσινο φως για την έναρξη της επιχείρησης «Συμπαγές Μολύβι». Κοντολογίς, ποιος μπορεί να ισχυριστεί βάσιμα ότι η Χαμάς δεν θέλει την ειρηνική συμβίωση με το κράτος του Ισραήλ;

- «Οι Ισραηλινοί ζουν σε μια δημοκρατική χώρα, είναι “ανώτεροι” από τους Παλαιστίνιους, για αυτό “τα βγάζουν όλα στη φόρα”, ακόμη και τα λάθη τους. Ισχύει μάλιστα το σύστημα της απλής αναλογικής στις εκλογές». Το ερώτημα είναι πόσο δημοκρατική μπορεί να είναι μια στρατοκρατική κοινωνία και γιατί με απόφαση της επιτροπής εκλογών στο Τελ Αβίβ αποκλείστηκαν από την τελευταία εκλογική αναμέτρηση δύο αραβικά κόμματα; Η απάντηση δόθηκε εύστοχα από τον κρατούμενο σε ισραηλινή φυλακή Παλαιστίνιο ηγέτη, Mustafa Barghouti, ο οποίος σε ανοικτή επιστολή του, την πρώτη μέρα της εισβολής, ανέφερε μεταξύ άλλων: «Έρχεστε στα μέρη μας με αεροσκάφη για να εξάγετε τη ρητορική της δημοκρατίας, γυρνάτε μετά με τα αεροσκάφη σας για να πνίξετε την άσκηση της δημοκρατίας»¹⁹.

- «Οι Εβραίοι δεν έχουν καμία σχέση με την πολιτική του Ισραήλ». Πράγματι θα ήταν ολέθριο λάθος και εκ προοιμίου καταδικαστέα η όποια απόπειρα ταύτισης της πολιτικής του Τελ Αβίβ με την εβραϊκή διασπορά, που οδηγεί στην έξαρση του αντισημιτισμού. Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, η σιωπή των Εβραίων, η ανοχή τους για ό,τι συντελέστηκε στη Γάζα και σε ορισμένες περιπτώσεις η ανοικτή υποστήριξη στην επιχείρηση «Συμπαγές Μολύβι» προκαλεί τουλάχιστον ερωτηματικά. Διερωτάται εύλογα κανείς αν τα δυτικά ΜΜΕ θα είχαν την ίδια στάση εάν μουσουλμάνοι της Δύσης επεδείκνυαν ανάλογη συμπεριφορά στις τρομοκρατικές επιθέσεις της Al Qaeda.

Η προσπάθεια δαιμονοποίησης για μια ακόμη φορά εκείνης της πλευράς, η οποία πρέπει να εξουδετερωθεί, χαρακτήρισε πολιτικές ηγεσίες και μέσα ενημέρωσης στη Δύση. Η δήλωση λ.χ. του Γάλλου προέδρου, Νικολά Σαρκοζύ, ότι «οι άμαχοι (στη Γάζα) υποφέρουν εξαιτίας της Χαμάς»²⁰, αλλά και του προέδρου της Παλαιστινιακής Αρχής, Μαχμούντ Αμπάς, ο οποίος εμμέσως θεώρησε υπεύθυνη της ισραηλινής επίθεσης τη Χαμάς, εννοώντας προφανώς ότι αν η πα-

19. Mustafa Barghouti, «Τα ψέματα της ειρήνης και η αλήθεια των βομβαρδισμών», II Manifesto, 31/12/2008.

20. Δήλωση του Γάλλου προέδρου στις 4/01/2009.

λαιστινιακή οργάνωση δεν εκτόξευε ρουκέτες, δεν θα εκδηλωνόταν η ισραηλινή εισβολή και οι επιθέσεις κατά αμάχων, επαναλήφθηκε ως επιχείρημα ποικιλοτρόπως από πάμπολλους αρθρογράφους στις πλέον έγκυρες ακόμη και προοδευτικές εφημερίδες. Η Χαμάς εμφανίζεται ως μια ακραία, φονταμενταλιστική ισλαμική οργάνωση με όλα τα αρνητικά και επομένως φοβικά χαρακτηριστικά που μπορεί να πυροδοτήσει η δράση της στη Δύση. Και δεν θα είχε κανείς ενδεχομένως αντίρρηση να εκφραστούν οι όποιες επιφυλάξεις για τον τύπο της δημοκρατίας που η Χαμάς σχεδιάζει στη Γάζα, αν τα δυτικά ΜΜΕ δεν «ξεχνούσαν» μερικές ασήμαντες λεπτομέρειες:

- η Χαμάς, τον Ιανουάριο του 2006, εκλέχθηκε νόμιμα στη Γάζα, καταλαμβάνοντας το 75% των εδρών του τοπικού Κοινοβουλίου²¹. Παρ' όλα αυτά η ισραηλινή κυβέρνηση αρνήθηκε να κάνει οποιοδήποτε βήμα καλής θέλησης έναντι μιας νόμιμα εκλεγμένης κυβέρνησης.

- Στη Χαμάς βρίσκουν «αποκούμπι» οι Παλαιστίνιοι της Γάζας. Διότι, φαίνεται ότι, είναι η μοναδική οργάνωση που αντιστέκεται στην κατοχή, ενώ η διαφθορά στην Παλαιστινιακή Αρχή είναι εκτεταμένη. Η Χαμάς ταυτίζεται με τους Παλαιστίνιους της Γάζας, όπως η Χεσμπολάχ με την πλειοψηφία των κατοίκων κυρίως στο νότιο Λίβανο²². Η Χαμάς είναι κοινωνικό κίνημα και ισχυροποιήθηκε εξαιτίας των λαθών της Παλαιστινιακής Αρχής και της στάσης της διεθνούς κοινότητας, δηλαδή των ισχυρών δυτικών χωρών. Τι σημαίνει αυτό; Ότι οι άμαχοι πρέπει να υποφέρουν εξαιτίας της Χαμάς; Μήπως υποφέρουν λόγω της αδιαφορίας των πάντων, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη στροφή των Παλαιστινίων σε οργανώσεις, οι οποίες σύμφωνα με τα δυτικά πρότυπα χαρακτηρίζονται ακραίες;

- Όσο κι αν η ανθρώπινη ζωή είναι ανεκτίμητη και συνεπώς δεν έχει νόημα ο συμφητισμός, οι απώλειες των Ισραηλινών δεν μπορούν να συγκριθούν με εκείνες των Παλαιστινίων. Στη διάρκεια τριών χρόνων, μετά την αποχώρηση των ισραηλινών δυνάμεων από τη Γάζα, 11 Ισραηλινοί πολίτες σκοτώθηκαν από τις ρουκέτες της Χαμάς, ενώ σε μια μόνον εβδομάδα από την έναρξη της επιχείρησης «Συμπαγές Μολύβι» περισσότεροι από εξακόσιοι ήταν οι νεκροί Παλαιστίνιοι, στην πλειοψηφία τους γυναικόπαιδα. Ο Robert Fisk στη βρετανική εφημερίδα Independent επισημαίνει ότι η τακτική του Ισραήλ επαναλαμβάνεται. Το 1982 17.500, οι περισσότεροι άμαχοι Παλαιστίνιοι, έχασαν τη ζωή τους κατά την ισραηλινή εισβολή στο Λίβανο. 1.700 ήταν ο τραγικός απολογισμός της επίθεσης στους προσφυγικούς καταυλισμούς της Σάμπρα και Σατίλα. Δύο φορές,

21. Οι εκλογές έγιναν μετά από πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών, της ΕΕ, των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ρωσίας και την παρουσία 900 διεθνών παρατηρητών για ενδεχόμενη νόθευση του εκλογικού αποτελέσματος.

22. Το φαινόμενο της σύγχυσης, εξαιτίας της μη παρουσίας και επιτόπιας έρευνας των πραγματικών δεδομένων, από αναλυτές, δημοσιογράφους και διπλωμάτες δεν συναντάται μόνο στη Μέση Ανατολή, αλλά και στα Βαλκάνια κυρίως στη διάρκεια των πολέμων της δεκαετίας του '90.

μια το 1996 και άλλη μια το 2006, στην Κανά, στο νότιο Λίβανο, άμαχοι Παλαιστίνιοι, που είχαν βρει καταφύγιο σε βάσεις του ΟΗΕ, σφαγιάστηκαν από πυρά Ισραηλινών. Χίλιοι είναι οι νεκροί, άμαχοι πάλι, από την ισραηλινή εισβολή στο Λίβανο τον Αύγουστο του 2006.

Συνεπώς και με δεδομένο ότι τουλάχιστον η δημοκρατία στη Δύση έχει αντιληφθεί ότι η βία δεν μπορεί να λύσει τα προβλήματα, ή έστω ότι η άσκηση βίας είναι το ύστατο μέτρο, η πολιτικά ορθή στάση των έγκυρων αρθρογράφων θα ήταν η επισήμανση των ανωτέρω, η υπεράσπιση της ειρήνης, η καταδίκη της ισραηλινής εισβολής.

Αναλόγως υποβαθμισμένη από τα δυτικά ΜΜΕ ήταν η παρουσίαση των διαδηλώσεων καταδίκης της ισραηλινής εισβολής και αλληλεγγύης προς τους Παλαιστίνιους σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της καθήλωσης της ισραηλινής σημαίας από Παλαιστίνιο στην πρεσβεία του Ισραήλ στην Αθήνα. Η εστίαση σ' ένα πραγματικό γεγονός και η ανάδειξή του έναντι ενός κοινού με ιδιαίτερη ευαισθησία σε σύμβολα, έχει διπλό αποτέλεσμα. Αφενός υποβαθμίζει αν δεν ακυρώνει την ουσία της είδησης, το γεγονός δηλαδή της αντίδρασης στην ισραηλινή εισβολή και αφετέρου απαξιώνει τους συμμετέχοντες σε μια πράξη διαμαρτυρίας. Η προβολή, άλλωστε, της συμμετοχής μουσουλμάνων σε αυτές τις διαδηλώσεις οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για σύγκρουση πολιτισμών (υποανάπτυκτοι Άραβες – πολιτισμένοι Εβραίοι) και όχι με μια ενέργεια καταδίκης μιας ανήθικης εισβολής.

Ανάλογη είναι η λογική που απορρέει από τη χρήση όρων, όπως αυτοάμυνα, δίκαιος πόλεμος, δημοκρατικά όπλα, που επίσης χρησιμοποιήθηκαν. Τα περισσότερα δυτικά ΜΜΕ, στη διάρκεια της ισραηλινής επιχείρησης, δεν χαρακτήρισαν λ.χ. τη στρατιωτική ενέργεια του Ισραήλ «εισβολή», αλλά ως πόλεμο, ούτε καν ιδιόμορφο, αφού από την «άλλη πλευρά» υπήρχαν μερικές εκατοντάδες ένοπλοι και εκατοντάδες χιλιάδες άμαχοι. Ή ακόμη με τον πλέον ουδέτερο όρο «επιχείρηση» ωσάν να επρόκειτο για επιχείρηση διάσωσης.

Η παρουσίαση των γεγονότων στη Μέση Ανατολή με τους Παλαιστίνιους να εμφανίζονται πάντα ως επιτιθέμενοι, ως τρομοκράτες και τους Ισραηλινούς να βρίσκονται σε άμυνα δεν είναι βεβαίως κάτι το νέο. Σχετικά πρόσφατη έρευνα (2004) του Glasgow Media Group του Πανεπιστημίου της Γλασκόβης στη Βρετανία για την κάλυψη της δεύτερης intifada από το BBC κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η στάση της βρετανικής κοινής γνώμης να θεωρεί τους Παλαιστίνιους τρομοκράτες, επιτιθέμενους οφείλεται στο λανθασμένο τρόπο που παρουσιάζονται οι ειδήσεις από τη Μέση Ανατολή. Κοντολογίς, όπως είναι γνωστό, ο επιθετικός προσδιορισμός των αντιμαχόμενων πλευρών (μαχητές, τρομοκράτες, ισλαμιστές, επιτιθέμενοι, αμυνόμενοι) κατά το δοκούν, ακόμη κι όταν η παρουσία των γεγονότων είναι «ξερή», ακόμη κι όταν επιχειρεί να παραμείνει ουδέτερη, αποκαλύπτει την πολιτική θέση του μέσου ενημέρωσης και του συντάκτη, επηρεάζοντας θετικά ή αρνητικά τις διαθέσεις της κοινής γνώμης έναντι της μιας ή της άλλης πλευράς.

Η υποβάθμιση της ιστορίας, η αποσιώπηση και συχνά η αντιστροφή των δεδομένων, η ταύτιση της προπαγάνδας με την ειδησεογραφική κάλυψη, καθώς και η χρήση στερεοτύπων δημιουργήσε το υπόβαθρο για να εκδηλωθεί αυτή η στάση των ίσων αποστάσεων και τελικά η ανοχή της δυτικής κοινής γνώμης στο έγκλημα της Γάζας. Και όλα αυτά για ν' αποφύγουμε μια και μοναδική αλήθεια: Ότι υπάρχει ισραηλινή κατοχή εδώ και δεκαετίες στην Παλαιστίνη, ότι η εισβολή ήταν μια τραγωδία, ότι γίνεται ένα διαρκές έγκλημα κατά ενός λαού, κατά της ανθρωπότητας.

Αντιθέτως, η κοινή γνώμη στο Ισραήλ φάνηκε ότι ένωσε ικανοποίηση από τα αποτελέσματα της επιχείρησης «Συμπαγές Μολύβι» και τα ισραηλινά ΜΜΕ διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο προς αυτήν την κατεύθυνση. Η Χαμάς μπορεί να μην ηττήθηκε στρατιωτικά και να κέρδισε σε πολιτικό επίπεδο, αλλά βραχυπρόθεσμα αποκαταστάθηκε το χαμένο από τον πόλεμο του Λιβάνου (2006) γόητρο των ισραηλινών ένοπλων δυνάμεων.

Εκείνο, όμως, που δεν έχει γίνει αντιληπτό είναι ότι η επιχείρηση εθνοκάθαρσης κατά των Παλαιστινίων, εφαρμόζοντας πολιτικές ανάλογες μ' εκείνες των ναζί, η διαιώνιση της κατοχής, η συνέχιση του αποκλεισμού των Παλαιστινίων, η διαρκής άρνηση να δημιουργηθεί ένα παλαιστινιακό κράτος αποτελεί ταυτόχρονα και έγκλημα κατά του ίδιου του Ισραήλ. Διότι υπονομεύει την κρατική του υπόσταση. Ένα κράτος που δημιουργήθηκε για να προστατεύσει τους Εβραίους από τις διώξεις, τελικά με την πολιτική που ασκεί, θέτει σε κίνδυνο τους ίδιους τους Εβραίους. Το Ισραήλ κινδυνεύει να μετατραπεί σ' ένα κράτος παρία στο όνομα δήθεν της πάταξης της τρομοκρατίας και της δικής του ασφάλειας με τη θερμή υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών, την απύθμενη ουδετερότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ένοχη υποκρισία των «αδελφών» αραβικών χωρών.

Αριστερά!

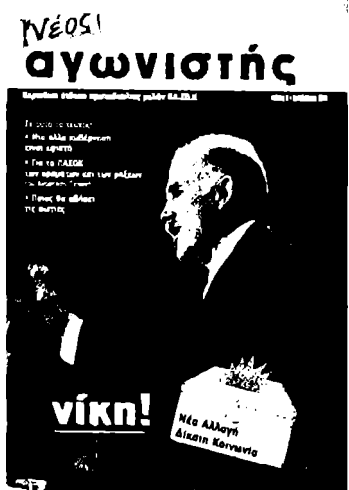
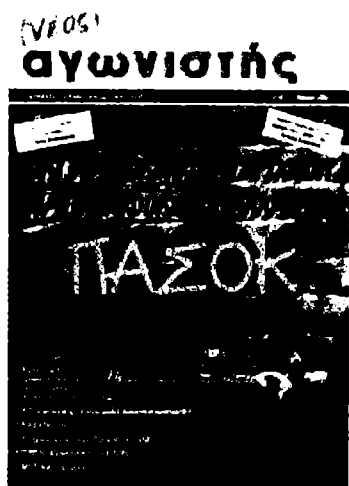
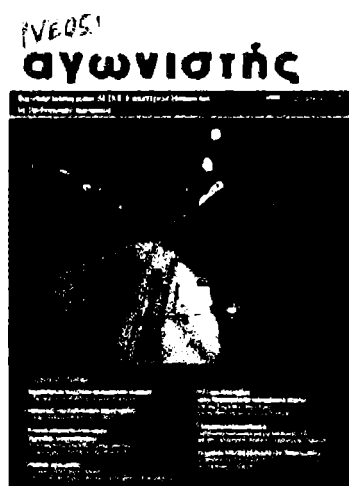
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 266 8.5.2009

15ΝΕΗΜΕΡΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΕΤΟΣ 14 2 €

www.keel.gr

ΝΕΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ

Δύο χρόνια
νέος
αγωνιστής
Επιμένουμε σοσιαλιστικά!
<http://www.neosagonistis.gr/>

